Форми № Н - 3.03, Н - 3.04

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ професор Б. Є. Боднар

«_____» _____ 2016 року

Кафедра «Облік, аудит та інтелектуальна власність»

ПРОГРАМА та РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управлінський облік
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»
(код і назва напряму підготовки)
(код і назва спеціальності)

напрям підготовки 030509 «Облік і аудит»
(код і назва напряму підготовки)
(код і назва спеціальності)

Розробники:

Сначов М. П. доцент, к.т.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь, вчене звання)

Ломтєва І. М асистент
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь, вчене звання)

Програми схвалені на засіданні кафедри «Облік, аудит та інтелектуальна власність»
(назва кафедри)

«15» 02 2016 року, протокол № 8

Завідувач кафедри д.е.н., професор _____ Бараш Ю. С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження вченою радою факультету

ЕГ Полішко Т. В. «2» 03 2016 р., протокол № 5
(абревіатура факультету, прізвище та ініціали декана, підпис)

_____ «___» _____ 2016 р., протокол № ___

Погоджено: начальник навчального відділу,
к.т.н., доцент Матусевич О. О.
«2» 03 2016 року

ПРОГРАМА

Програму вивчення навчальної дисципліни «Управлінський облік» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму – 6.030509 «Облік і аудит» Галузевого стандарту вищої освіти України ГСВОУ.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методичні підходи до побудови систем управлінського обліку на виробничих підприємствах.

Міждисциплінарні зв'язки: економічна теорія, менеджмент, економіка підприємства, бухгалтерський облік, фінанси, статистика, фінансовий облік.

1 Дисципліна є *нормативною, вибірковою* (підкреслити потрібне).

2 Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 **Мета** дисципліни: оволодіння знаннями та одержання практичних навичок із організації управлінського обліку на підприємствах усіх форм власності.
2.2 **Завдання** вивчення дисципліни :

- розуміння концептуальної сутності управлінського обліку;
- формування у студентів знань, умінь та навиків із технологій та методів організації та ведення управлінського обліку на підприємствах виробничої сфери, а також на підприємствах залізничного транспорту;
- вивчення особливостей ведення управлінського обліку при різних формах господарювання.

Результати вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен володіти знаннями та навичками побудови та ведення управлінського обліку на підприємствах усіх форм власності.

2.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати основні концепції і принципи бухгалтерського управлінського обліку, методи і форми організації управлінського обліку на підприємстві, основні форми управлінської звітності підприємства і методи її аналізу для оцінки господарської діяльності підприємства, проведення управлінського контролю та підготовки прийняття спеціальних операційних управлінських рішень.

Уміти узагальнювати вихідні дані і складати управлінську звітність підприємства з урахуванням принципів бухгалтерського управлінського обліку, а також приймати зважені управлінські рішення на різних рівнях відповідальності на підставі аналізу альтернативних варіантів.

Мати уявлення про сучасний стан та методологію бухгалтерського управлінського (внутрішньогосподарського) обліку у міжнародній і національній практиці бухгалтерського обліку.

На вивчення навчальної дисципліни відведене 144 години, 4,0 кредиту ЕКТС у першій і другій половині сьомого семестру, що відповідає навчальному плану підготовки бакалаврів.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

3 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Концепція управлінського обліку. Класифікація і оцінка затрат та калькулювання продукції

Тема 1. Концепції і принципи управлінського обліку

Мета та зміст управлінського обліку, етапи його розвитку. Взаємозв'язок і відмінності фінансового, управлінського та податкового обліку за змістом, цілями, користувачами інформації та іншими ознаками. Предмет, об'єкти, методи, принципи та функції управлінського обліку. Управлінський облік в інформаційній системі підприємства. Етапи і принципи організації управлінського обліку. Базові моделі і системи управлінського обліку. Формування облікової інформації за рівнями управління. Облік за центрами відповідальності.

Тема 2. Принципи і методи класифікації, оцінки і обліку затрат та калькулювання продукції

Класифікація затрат за базовими напрямками (оцінка запасів, визначення фінансових результатів, прийняття рішень, контроль) та іншими ознаками. Залежність затрат від зміни обсягів виробництва (реалізації). Склад затрат виробництва, їх групування за статтями калькуляції. Групування затрат за елементами затрат. Позавиробничі затрати. Релевантність затрат і процес прийняття рішень. Поведінка та функція затрат. Методи оцінки функцій затрат.

Мета, задачі та етапи обліку затрат на виробництво. Фактори, що впливають на побудову обліку затрат. Об'єкти, методи та моделі обліку виробничих затрат.

Облік затрат на виробництво продукції за елементами затрат і статтями калькуляції. Методика обліку виробничих затрат та рух інформації про виробничі затрати на матеріальних рахунках. Облік прямих виробничих затрат (матеріальних затрат, затрат на оплату праці). Облік і розподіл загальновиробничих накладних витрат. Облік непродуктивних та позавиробничих витрат. Звіт про собівартість виробленої продукції, етапи його складання.

Облік затрат періоду (витрат діяльності). Склад витрат діяльності і рахунки для їх обліку. Облік витрат за елементами. Облік операційних витрат (адміністративних, комерційних, інших). Облік витрат іншої діяльності.

Поняття і види собівартості. Роль калькуляцій в управлінні виробництвом. Види та методологія калькуляцій. Принципи, об'єкти та види калькулювання. Способи визначення собівартості. Системи калькулювання собівартості.

Система калькулювання повної собівартості. Облік фактичної собівартості. Порівняння позамовного та попроцесного калькулювання. Метод позамовного калькулювання: елементи затрат, рух інформації про затрати. Особливості попроцесного методу калькулювання: умовний обсяг виробництва, методика аналізу собівартості.

Облік нормативної (стандартної) собівартості. Стандарт-кост і нормативний метод обліку. Особливості застосування елементів нормативного обліку.

Система калькулювання змінних затрат - директ-костінг. Калькулювання на основі діяльності. Вплив системи калькулювання на фінансові результати.

Змістовий модуль 2 Аналіз інформації управлінського обліку для прийняття операційних рішень. Управлінський контроль.

Тема 3. Аналіз інформації управлінського обліку для прийняття рішень

Поняття оперативного та стратегічного обліку. Види управлінських рішень. Інформаційне забезпечення планування та управління господарською діяльністю.

Мета, методи аналізу і припущення при аналізу взаємозв'язку затрат, обсягу діяльності та прибутку. Аналіз беззбитковості. Аналіз чутливості прибутку до зміни затрат, ціни або обсягу реалізації. Фактор операційного важеля.

Облік в управлінні операційною діяльністю. Аналіз релевантної інформації для прийняття операційних рішень. Варіанти альтернативних рішень, їх аналіз. Оптимальне використання ресурсів в умовах обмежень. Управління запасами. Прийняття рішень в умовах невизначеності. Рішення щодо ціноутворення.

Тема 4. Система управлінського контролю

Бюджетне планування і контроль. Суть бюджетування та види бюджетів. Принципи складання і взаємоузгодження бюджетів. Статичні (жорсткі) бюджети. Гнучкі бюджети. Контроль і аналіз виконання бюджетів, оцінка ефективності.

Облік за центрами відповідальності. Концепція центрів відповідальності. Облік відповідальності на основі стандартних затрат. Оцінка діяльності центрів прибутку та центрів інвестицій.

4. Рекомендована література

Основна

1. Атамас П. Й. Управлінський облік [Текст]: Навчальний посібник / П. Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 440 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік [Текст]: Підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давідюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська. / За ред. проф. Бутинця Ф. Ф. – 3-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.
3. Голов С. Ф. Управлінський облік [Текст]. Підручник / С. Ф. Голов – 3-те вид. – К.: Лібра, 2006. – 704 с
4. Добровський В. М. Управлінський облік [Текст]: Навч.-метод. посібник. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова. / – К.: КНЕУ, 2008. – 235 с.
5. Нападовська Л. В. Управлінський облік [Текст]: Підручник. / Л. В. Нападовська. – К.: Книга, 2004. – 544 с.
6. Радецька Л. П. Управлінський облік [Текст]: Навчальний посібник / Л. П. Радецька, Л. В. Овод. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 352 с.
7. Фольмут Х. Й. Инструменты контроллинга от А до Я [Текст]. / Х. Й. Фольмут: Пер. с нем. / Под ред. М. Л. Лукашевича и Е. Н. Тихоненковой.– М.: Финансы и статистика, 2003.– 288 с.
8. Хорнгрен Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст]: / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. Пер. с англ. / Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 416 с.

Додаткова

1. Атрилл П. Управленческий учет для нефинансовых менеджеров [Текст]. / П. Атрилл, Э. Мак Лейни / Пер. с англ. Под ред. Каныгина С. Л. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003. – 624 с.
2. Друри К. Управленческий и производственный учет. [Текст] / К. Друри. Пер. с англ. / Под ред. Н. Д. Эриашвили.–М.: Аудит, ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 1071 с.
3. Івакіна І. Калькулювання витрат: сучасний погляд. Різні витрати для різних цілей [Текст]: / І. Івакіна. – Х.: Фактор, 2008. – 176 с.
4. Ковтун С. Управління затратами [Текст]: /. С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук. Х.: Фактор, 2008. – 272 с.
5. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета [Текст]: / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. Пер. с англ. Я. В. Соколова.– М.: Финансы и статистика, 2008. – 496 с.
6. Энтони Р. Учет: ситуации и примеры [Текст]: / Р. Энтони, Дж. Рис. Пер. с англ. / Под ред. А. М. Петрачковой. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 560 с.
7. Яковлев Ю. П. Контролінг на базі інформаційних технологій [Текст]. / Ю. П. Яковлев. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 318 с.

5. Засобами діагностування/успішності навчання є комплекти тестів та комплекти контрольно-екзаменаційних питань.

6. Критерії успішності - отримання позитивної оцінки при опитуванні та складанні контрольних заходів у модульно-рейтингової системі.

<table>
<tr><td colspan="3">Поточне оцінювання та самостійна робота, балів</td><td rowspan="4">Сума М1, бали</td><td colspan="3">Поточне оцінювання та самостійна робота, балів</td><td rowspan="4">Сума М2, бали</td><td rowspan="4">Сума М1+М2, бали</td></tr>
<tr><td colspan="3">Змістовий модуль 1</td><td colspan="3">Змістовий модуль 2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Поточний контроль ПК1</td><td rowspan="3">Підсум-ковий контроль МК1 - 25</td><td colspan="2">Поточний контроль ПК2</td><td rowspan="3">Підсум-ковий контроль МК2 - 30</td></tr>
<tr><td>Тема 1</td><td>Тема 2</td><td>Тема 3</td><td>Тема 4</td></tr>
<tr><td>5</td><td>15</td><td>45</td><td>15</td><td>10</td><td>55</td><td>100</td></tr>
</table>

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Бали	Оцінка		Вимоги до якості знань
	національна оцінка	ECTS	
90-100	відмінно	A	Вимоги до якості потрібного рівня знань надані у п.5 робочої програми
82-89	дуже добре	B	–//–
75-81	добре	C	–//–
67-74	задовільно	D	–//–
60-66	достатньо	E	–//–
35-59	незадовільно (з можливістю повторного складання)	Fx	–//–
1-34	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	–//–

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Для напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

1 Розподіл навчального часу для денної форми навчання

Вид навчання (наведений приклад)		Семестр								Усього	
		сьомий*				восьмий*					
		I половина		II половина		I половина		II половина			
		ак.. год	кр. ECTS	ак. год	кр. ECTS	ак. год	кр. ECTS	ак.. год	кр. ECTS	ак.. год	кр. ECTS
Загальний обсяг за навчальним планом		72	2,0	72	2,0					144	4,0
Аудиторні заняття:											
– лекції	д.ф.н.	16		16						32	
	з.ф.н.										
– лабораторні заняття	д.ф.н.										
	з.ф.н.										
– практичні заняття	д.ф.н.	16		16						32	
	з.ф.н.										
Індивідуальна робота: – виконання та захист *індивідуального завдання*											
Самостійна робота:	д.ф.н.	40		40						80	
	з.ф.н.										
– підготовка до лекцій та практичних занять	д.ф.н.	16		16						32	
	з.ф.н.										
– опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	д.ф.н.	6		6						12	
	з.ф.н.										
– підготовка до контрольних заходів та їх складання	д.ф.н.	18		18						36	
	з.ф.н.										
Підсумковий контроль				екзамен						екзамен	

Примітки: д.ф.н. – денна форма навчання
з.ф.н.. – заочна форма навчання

2. Структура дисципліни

Мо-дуль	Тема лекцій (заняття)	Обсяг годин	Види контролів
М1	**Модуль 1. (І половина сьомого семестру)** **Концепція управлінського обліку. Класифікація і оцінка затрат та калькулювання собівартості продукції**		Модульна контрольна робота МК1 – 25 балів; поточний контроль ПК1 – 20 балів (на підставі відпрацювання практичних занять і захисту індивідуальних та тестових завдань)
	<u>Лекції:</u> Вступ. Концепція, мета і зміст управлінського обліку, його місце в інформаційної системі підприємства. Нормативне регулювання та організація управлінського обліку в умовах ринкових відносин.	2	
	Класифікація затрат в управлінському обліку з метою контролю, формування фінансових результатів і прийняття рішень, а також за статтями калькуляції та економічними елементами	2	
	Прогнозування та оцінка затрат. Функція затрат. Методи оцінки функцій затрат в релевантному діапазоні.	2	
	Об’єкти, принципи, методи та моделі обліку виробничих затрат. Облік виробничих витрат і собівартість продукції. Рух інформації про собівартість продукції на бухгалтерських рахунках.	2	
	Облік виробничих затрат за економічними елементами і статтями калькуляції. Облік прямих виробничих затрат. Облік та розподіл загальновиробничих накладних витрат.	2	
	Основи калькулювання. Об’єкти калькулювання повної собівартості. Калькулювання повних виробничих затрат на замовлення.	2	
	Калькулювання повних виробничих затрат по процесах. Умовний обсяг виробництва. Методика віднесення виробничих витрат на собівартість готової продукції та незавершеного виробництва. Калькулювання спільної і побічної продукції та відходів.	2	
	Сучасні системи калькулювання. Калькулювання затрат у системі “діректкостинг”. Калькулювання на основі діяльності. Вплив систем обліку затрат на результати діяльності підприємства.	2	
	<u>Практичні заняття:</u> Концепція та організація управлінського обліку на підприємстві. Порівняння управлінського, фінансового та податкового обліку.	2	
	Склад, принципи та напрямки класифікації затрат підприємства в управлінському обліку.	2	
	Поведінка і функції затрат. Аналіз функцій затрат підприємства в релевантному діапазоні. Методи визначення функцій затрат	2	
	Облік виробничих затрат за економічними елементами. Облік прямих матеріальних і трудових витрат. Облік накладних витрат.	2	
	Основи калькулювання. Калькулювання повної собівартості на замовлення. Звіт про собівартість виробленої продукції.	2	
	Калькулювання повної собівартості по процесах. Розрахунок собівартості готової продукції та незавершеного виробництва.	2	
	Калькулювання спільної і побічної продукції та відходів. Методи розподілу спільних витрат.	2	
	Сучасні системи калькулювання затрат. Система “діректкостинг”. Калькулювання на основі діяльності.	2	
	<u>Самостійна робота:</u> Підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять)	16	
	Індивідуальне завдання №1. Облік витрат при позамовному та попроцесному калькулюванні і складання виробничої звітності.	-	
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	6	
	Підготовка до контрольних заходів та їх складання	18	
	Усього:	72 год 2,0 кр. ECTS	

	Модуль 2. (ІІ половина сьомого семестру) **Аналіз інформації управлінського обліку для прийняття операційних рішень. Управлінський контроль.**		Модульний контроль МК2 – 30 балів (захист індивідуального завдання за курс); поточний контроль ПК2 – 25 балів (на підставі відпрацювання практичних занять і захисту індивідуальних та тестових завдань)
	<u>Лекції:</u> Аналіз інформації управлінського обліку для прийняття поточних і стратегічних рішень. Процес прийняття управлінських рішень у межах релевантного діапазону та в умовах невизначеності.	2	
	Аналіз взаємоз’вязку затрат, обсягу діяльності і прибутку. Аналіз беззбитковості одного виду продукції, припущення при аналізу. Аналіз беззбитковості в умовах багатопродуктного виробництва.	2	
	Методи факторного аналізу чутливості прибутку до зміни затрат, ціни і обсягу реалізації. Аналіз чутливості прибутку до зміни декількох факторів одночасно. Поточні рішення із ціноутворення.	2	
	Аналіз релевантної інформації для прийняття поточних рішень: щодо спеціального замовлення, про розширення або скорочення сегменту, “виробляти чи купувати”, “доробляти чи продавати”.	2	
	Оптимальне використання ресурсів в умовах одного та декількох обмежень. Методи і моделі оптимізації використання ресурсів: виробничих запасів, розміру партій продукції, грошових коштів.	2	
	Бюджетне планування і контроль. Суть бюджетування та його організація на підприємствах. Види бюджетів. Жорсткий бюджет. Гнучкі бюджети. Складання та взаємоузгодження бюджетів.	2	
	Система бюджетного управління і контролю на підприємствах за відхиленнями. Контроль виконання бюджетів, аналіз відхилень від жорсткого і гнучкого бюджетів та оцінка ефективності.	2	
	Облік за центрами відповідальності. Концепція відповідальності і види центрів відповідальності. Аналіз і оцінка діяльності центрів затрат, центрів прибутків та центрів інвестицій.	2	
	<u>Практичні заняття:</u> Підготовка прийняття поточних управлінських рішень у межах релевантного діапазону та в умовах невизначеності.	2	
	Аналіз взаємозв'язку затрат, обсягу діяльності та прибутку. Аналіз беззбитковості – аналітичний та графічний підходи.	2	
	Аналіз взаємозв'язку затрат, обсягу діяльності та прибутку. Аналіз чутливості прибутку до зміни факторів: змінних та постійних затрат, ціни та обсягу реалізації.	2	
	Аналіз релевантної інформації для прийняття операційних рішень типа спеціального замовлення, про розширення або скорочення сегменту, “виробляти чи купувати”, “доробляти чи продавати”.	2	
	Оптимальне використання ресурсів в умовах одного та декількох обмежень. Оптимізація виробничих та товарних запасів.	2	
	Бюджетне планування. Управління бюджетуванням. Складання жорсткого та гнучких бюджетів підприємства.	2	
	Бюджетний контроль. Аналіз відхилень за допомогою жорсткого і гнучких бюджетів підприємства. Оцінка ефективності діяльності підприємства на основі бюджетів.	2	
	Оцінка діяльності центрів відповідальності: центрів затрат на базі стандартних затрат, центрів прибутку, центрів інвестицій.	2	
	<u>Самостійна робота:</u> Підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних занять)	16	
	Індивідуальне завдання №2. Підготовка та складання фінансової звітності підприємства	-	
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	6	
	Підготовка до контрольних заходів та їх складання	18	
	Усього:	72 год 2,0 кр. ECTS	

3. Зміст дисципліни та засобів діагностики

3.1 Лекції

Номер теми	Назва розділу (теми) та його зміст	Обсяг, години	Тестове завдання			
			кількість	номер		
				просте	середнє	складне
1	2	3	4	5	6	7
1	ВСТУП. КОНЦЕПЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ 1.1 Сутність, мета, задачі, методологія управлінського обліку, його роль та місце в інформаційної системі менеджменту підприємства. 1.2. Порівняння фінансового, податкового та управлінського обліку. 1.3. Базові моделі побудови управлінського обліку в умовах ринкових відносин. 1.4. Нормативне регулювання управлінського обліку в умовах ринкових відносин.	2	6	2	2	2
2	КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАТРАТ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ 2.1. Класифікація затрат за ознакою визначення фінансових результатів. 2.2. Класифікація затрат за ознакою контрольованості. 2.3. Класифікація затрат за ознакою прийняття управлінських рішень. 2.4. Класифікація затрат за економічними елементами та статтями калькуляції.	2	6	2	2	2
3	МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ ЗАТРАТ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЇ ЗАТРАТ 3.1. Поведінка затрат та функція затрат у релевантному діапазоні. 3.2. Структура, оцінка та прогнозування затрат у релевантному діапазоні. 3.3. Методи визначення та вибору функції затрат в управлінського обліку.	2	6	2	2	2
4	ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАТРАТ 4.1 Сутність, об’єкти і методи обліку затрат на виробництво та калькулювання. 4.2. Облік виробничих затрат підприємства та рух інформації про виробничі витрати і собівартість продукції на бухгалтерських рахунках. 4.3. Порівняльний облік виробничих затрат та затрат діяльності підприємства за економічними елементами. Звіт про собівартість виробленої продукції. 4.4. Облік виробничих затрат підприємства за статтями калькуляції. 4.5. Облік прямих виробничих затрат за елементами затрат: прямих матеріальних затрат, прямих затрат на оплату праці, інших прямих виробничих затрат. 4.6. Облік та розподіл загальновиробничих накладних витрат підприємства.	4	6	2	2	2
5	СИСТЕМИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАТРАТ 5.1. Основи калькулювання продукції. Калькулювання повної собівартості. 5.2. Порівняння калькулювання повної виробничої собівартості на замовлення та калькулювання повної виробничої собівартості по процесах. 5.3. Калькулювання повних виробничих затрат на замовлення, елементи затрат. Методи віднесення повних виробничих затрат на собівартість готової продукції. 5.4. Калькулювання повних виробничих затрат по процесах, елементи затрат. Методика розрахунку умовного обсягу виробництва продукції. 5.5. Методика віднесення повних виробничих затрат на собівартість готової продукції та незавершеного виробництва при калькулюванні по процесах . 5.6. Калькулювання спільної і побічної продукції та відходів. Розподіл непрямих витрат на виробництво спільних продуктів. Облік непродуктивних витрат.	4	6	2	2	2
6	СУЧАСНІ СИСТЕМИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗАТРАТ 6.1. Калькулювання змінних виробничих затрат і концепція маржінального доходу. Система калькулювання змінних виробничих затрат “діректкостинг”. 6.2. Порівняння калькулювання повних та змінних виробничих затрат. Вплив систем калькулювання виробничих затрат на результати діяльності підприємства. 6.3. Сучасні системи калькулювання затрат. Калькулювання на основі діяльності.	2	6	2	2	2
7	АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ 7.1. Аналіз і оцінка інформації управлінського обліку для прийняття поточних та стратегічних рішень. Методи оптимізації поточних операційних рішень. 7.2. Методика прийняття управлінських рішень у межах релевантного діапазону. 7.3. Методика прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності.	2	6	2	2	2
8	АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ ЗАТРАТ, ОБСЯГУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ 8.1. Мета і напрямки аналізу взаємоз’вязку затрат, обсягу діяльності та прибутку підприємства, припущення при аналізу. 8.2. Аналіз беззбитковості виробництва одного виду продукції. Методи аналізу беззбитковості у межах релевантного діапазону. 8.3. Методика аналізу беззбитковості в умовах багатопродуктного виробництва.	2	6	2	2	2
9	АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ’ЯЗКУ ЗАТРАТ, ОБСЯГУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ 9.1. Методи факторного аналізу чутливості прибутку до зміни факторів постійних затрат, змінних затрат, ціни та обсягу реалізації. 9.2. Методи аналізу чутливості прибутку до зміни декількох факторів одночасно. 9.3. Основи ціноутворення. Прийняття поточних рішень щодо ціноутворення.	2	6	2	2	2

1	2	3	4	5	6	7
10	АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ПОТОЧНИХ РІШЕНЬ 10.1. Аналіз інформації для прийняття рішення щодо спеціального замовлення. 10.2. Аналіз інформації для прийняття рішень із скорочення сегменту діяльності. 10.3. Аналіз інформації для прийняття поточних рішень “виробляти чи купувати”. 10.4. Аналіз інформації для прийняття рішень “доробляти чи продавати”.	2	6	2	2	2
11	ОПТИМАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНЬ 11.1. Методика оптимального використання ресурсів в умовах одного обмеження. 11.2. Оптимальне використання ресурсів в умовах двох обмежень: аналітичний та графічний підходи. 11.3. Методи і моделі оптимізації використання ресурсів. Методика оптимізації розміру виробничих запасів і партій готової продукції.	2	6	2	2	2
12	БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ 12.1. Бюджетне планування. Сутність, принципи та організація бюджетування. 12.2. Система бюджетів підприємства. Види бюджетів. Статичний (жорсткий) бюджет підприємства, його структура. Гнучкі бюджети підприємства. 12.3. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів підприємства.	2	6	2	2	2
13	БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ 13.1. Бюджетний контроль. Система управління бюджетуванням та бюджетного контролю на підприємствах. Сутність управління за відхиленнями. 13.2. Аналіз відхилень за допомогою жорсткого і гнучких бюджетів підприємства. 13.3. Контроль і оцінка ефективності діяльності підприємства на основі бюджетів.	2	6	2	2	2
14	ОБЛІК ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 14.1. Концепція і види центрів відповідальності. Облік відповідальності. 14.2. Оцінка діяльності центрів затрат на основі стандартних затрат. 14.3. Оцінка діяльності центрів прибутків та центрів інвестицій.	2	6	2	2	2

3.2 Практичні заняття

Номер теми	Назва розділу (теми) та його зміст	Обсяг, години	Тестове завдання			
			кількість	номер		
				просте	середнє	складне
1	2	3	4	5	6	7
1	Концепція, задачі та організація управлінського обліку. Порівняльна характеристика управлінського, фінансового та податкового обліку.	2	3	1	1	1
2	Класифікація затрат підприємства в управлінському обліку для формування собівартості, прийняття управлінських рішень, контрольованості	2	3	1	1	1
3	Поведінка і функції затрат. Аналіз функцій затрат підприємства. Методи визначення функцій затрат.	2	3	1	1	1
4	Облік виробничих затрат за економічними елементами. Облік прямих матеріальних і трудових витрат. Облік і розподіл накладних витрат.	2	3	1	1	1
5	Основи калькулювання. Калькулювання повної собівартості на замовлення. Складання звіту про собівартість виробленої продукції.	2	3	1	1	1
6	Калькулювання повної собівартості по процесах. Розрахунок, підсумкової собівартості готової продукції та незавершеного виробництва	2	3	1	1	1
7	Калькулювання спільної і побічної продукції та відходів.	2	3	1	1	1
8	Система калькулювання “діректкостинг”. Порівняння калькулювання систем повних та змінних затрат. Калькулювання на основі діяльності.	2	3	1	1	1
9	Підготовка прийняття поточних управлінських рішень у межах релевантного діапазону та в умовах невизначеності.	2	3	1	1	1
10	Аналіз взаємозв'язку затрат, обсягу діяльності і прибутку. Аналіз беззбитковості виробництва продукції.	2	3	1	1	1
11	Аналіз взаємозв'язку затрат, обсягу діяльності та прибутку. Аналіз чутливості прибутку до зміни факторів: затрат, ціни та обсягу реалізації.	2	3	1	1	1
12	Аналіз релевантної інформації для прийняття операційних рішень (спеціальне замовлення, розширення або скорочення сегменту тощо).	2	3	1	1	1
13	Оптимальне використання ресурсів в умовах одного та декількох обмежень. Оптимізація виробничих та товарних запасів.	2	3	1	1	1
14	Бюджетне планування. Управління бюджетуванням. Види бюджетів підприємства. Складання жорсткого та гнучких бюджетів підприємства.	2	3	1	1	1
15	Бюджетний контроль. Управління за відхиленнями. Аналіз відхилень і оцінка ефективності діяльності підприємства на основі бюджетів.	2	3	1	1	1

16	Оцінка діяльності центрів відповідальності: центрів затрат на основі стандартних затрат, центрів прибутків та центрів інвестицій.	2	3	1	1	1

3.3 Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

Номер теми	Назва розділу (теми) та його зміст	Обсяг, години	Тестове завдання			
			кількість	номер		
				просте	середнє	складне
1	**Еволюція управлінського обліку та його сучасні концепції** Процес формування та етапи розвитку управлінського обліку в умовах ринкових відносин. Перспективи розвитку управлінського обліку. Розвиток управлінського (внутрішньогосподарського) обліку в Україні	3	3	1	2	0
2	**Облік затрат періоду (витрат діяльності) підприємства** Склад і облік затрат періоду (витрат діяльності). Облік операційних витрат (адміністративних, комерційних та інших). Облік витрат іншої діяльності.	3	3	1	2	0
3	**Поточні рішення щодо ціноутворення** Фактори ціноутворення в умовах ринкових відносин. Методика аналізу рішень з ціноутворення. Економічна модель ціноутворення. Ціноутворення на основі затрат. Ціноутворення на основі вартості часу та матеріалів.	6	3	1	2	0

4 Методи навчання

Лекції та практичні заняття з використанням електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентації, схеми, відео), що призначені для супроводу навчального процесу.

Самостійна підготовка з використанням друкованих і електронних навчальних посібників (з вільним доступом усім учасникам навчального процесу), та інших інформаційних ресурсів.

5 Методи контролю та діагностування знань

Діагностування знань студентів на базі середньої освіти та на базі молодшого спеціаліста здійснюється шляхом написанням письмових робіт за змістом кожного підсумкового модулю МК1, МК2.

Діагностування знань студентів за змістом підсумкового модулю МК2 можливе шляхом виконання індивідуального завдання за відповідним варіантом завдання. Варіант завдання призначається за навчальним шифром студента. В даному випадку діагностування знань студентів здійснюється шляхом проведення співбесіди за підсумками виконання студентом індивідуального завдання.

Студенти, що не склали (не складали) МК, складають екзамен в усній формі або у формі тестування (за призначенням кафедри).

Система оцінювання рівня знань відповідає умовам, викладеним у стандарті університету:

Бали	Оцінка		Вимоги до якості знань
	національна оцінка	ECTS	
90-100	відмінно	A	Вимоги до якості потрібного рівня знань надані у наступній таблиці
82-89	дуже добре	B	–//–
75-81	добре	C	–//–
67-74	задовільно	D	–//–
60-66	достатньо	E	–//–
35-59	незадовільно (з можливістю повторного складання)	Fx	–//–
1-34	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	–//–
60-100	зараховано	–	–//–
0-59	не зараховано	–	–//–

Система оцінювання рівня знань з навчальної дисципліни «Управлінський облік» відповідає наступним вимогам ЄДЕБО:

Бали	Оцінка		Вимоги до якості знань
	національна оцінка	ECTS	
90 -100	5- відмінно		**Вищий рівень компетентності:** - студент глибоко і в повному обсязі засвоїв програмний матеріал, грамотне, вичерпне та логічне викладає його в усній або письмовій формі; при цьому знає рекомендовану літературу, виявляє творчий підхід і правильно обґрунтовує прийняті рішення, добре володіє різносторонніми уміннями та навичками при виконанні практичних задач, відмінно виконує текстові та графічні матеріали
82 - 89	4 - дуже добре	B	**Високий рівень компетентності:** - студент знає програмний матеріал, грамотне і за суттю викладає його в усній або письмовій формі, припускаючи незначні помилки у доказах, трактовці понять та категорій; при цьому володіє необхідними уміннями та навичками при виконанні практичних задач, відмінно виконує текстові та графічні матеріали, мають місце деякі помарки
75 - 81	4- добре	C	**Середній рівень компетентності:** -студент знає програмний матеріал, грамотне викладає його в усній або письмовій формі, припускаючи неточності в доказах, трактовці понять та категорій; при цьому володіє необхідними уміннями та навичками при виконанні практичних задач, добре виконує текстові та графічні матеріали
67 - 74	3 - задовільно	D	**Достатній рівень компетентності:** -студент знає тільки основний програмний матеріал, припускає неточності, недостатньо чіткі формулювання, непослідовність у викладанні відповідей в усній або письмовій формі; при цьому невпевнено володіє уміннями та навичками виконання практичних завдань, задовільно виконує текстові та графічні матеріали
60 - 66	3 – достатньо	E	- студент знає тільки основний програмний матеріал,. припускає грубі неточності, нечітко формулює і непослідовно дає відповіді в усній або письмовій формі; при цьому невпевнено володіє уміннями та навичками виконання практичних задач, задовільно виконує текстові та графічні матеріали
35 - 59	2 - незадовільно з повторним складанням контрольного заходу	Fx	**Недостатній рівень компетентності:** - студент не володіє основним програмним матеріалом, допускає грубі помилки, які свідчать про нерозуміння матеріалу, у розрахунках отримані неправильні результати. На запитання дає неправильні відповіді; припускає неправильні принципові помилки доказах, трактовці понять та категорій, не володіє основними уміннями та навичками при виконанні практичних задач, потрібна додаткова навчальна робота з дисципліни

0 - 34	2 - незадовільно з повторним вивченням дисципліни	F	- студент не розуміє і не орієнтується у матеріалі, розрахунки не доводить до кінця, не дає відповіді на запитання; потрібний повторний курс вивчення дисципліни

6 Методичне забезпечення

Методичні вказівки щодо виконання практичних занять та курсового проекту.

7 Рекомендована література

Основна

1. Атамас П. Й. Управлінський облік [Текст]: Навчальний посібник / П. Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 440 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік [Текст]: Підручник / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давідюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська. / За ред. проф. Бутинця Ф. Ф. – 3-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.
3. Голов С. Ф. Управлінський облік [Текст]. Підручник / С. Ф. Голов – 3-те вид. – К.: Лібра, 2006. – 704 с
4. Добровський В. М. Управлінський облік [Текст]: Навч.-метод. посібник. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова. / – К.: КНЕУ, 2008. – 235 с.
5. Нападовська Л. В. Управлінський облік [Текст]: Підручник. / Л. В. Нападовська. – К.: Книга, 2004. – 544 с.
6. Радецька Л. П. Управлінський облік [Текст]: Навчальний посібник / Л. П. Радецька, Л. В. Овод. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 352 с.
7. Фольмут Х. Й. Инструменты контроллинга от А до Я [Текст]. / Х. Й. Фольмут: Пер. с нем. / Под ред. М. Л. Лукашевича и Е. Н. Тихоненковой.– М.: Финансы и статистика, 2003.– 288 с.
8. Хорнгрен Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст]: / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. Пер. с англ. / Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 416 с.

Додаткова

1. Атрилл П. Управленческий учет для нефинансовых менеджеров [Текст]. / П. Атрилл, Э. Мак Лейни / Пер. с англ. Под ред. Каныгина С. Л. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003. – 624 с.
2. Друри К. Управленческий и производственный учет. [Текст] / К. Друри. Пер. с англ. / Под ред. Н. Д. Эриашвили.–М.: Аудит, ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 1071 с.
3. Івакіна І. Калькулювання витрат: сучасний погляд. Різні витрати для різних цілей [Текст]: / І. Івакіна. – Х.: Фактор, 2008. – 176 с.
4. Ковтун С. Управління затратами [Текст]: /. С. Ковтун, Н. Ткачук, С. Савлук. Х.: Фактор, 2008. – 272 с.
5. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета [Текст]: / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. Пер. с англ. Я. В. Соколова.– М.: Финансы и статистика, 2008. – 496 с.
6. Энтони Р. Учет: ситуации и примеры [Текст]: / Р. Энтони, Дж. Рис. Пер. с англ. / Под ред. А. М. Петрачковой. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 560 с.
7. Яковлев Ю. П. Контролінг на базі інформаційних технологій [Текст]. / Ю. П. Яковлев. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 318 с.

8 Інформаційні ресурси

Бібліотека університету та її електронний каталог, мережа Інтернет, комп’ютерні програми, кінофільми, слайди, плакати, термінологічний словник, презентації тощо.